

Rozmowa pisana. Parametry formalne i pragmatyczne wypowiedzi na forach dyskusyjnych w Internecie

KATARZYNA WOŁOWSKA*

CITATION: Wołowska K., 2022, Rozmowa pisana. Parametry formalne i pragmatyczne wypowiedzi na forach dyskusyjnych w Internecie, „Stylistyka” XXXI: 27–46,
<https://doi.org/10.25167/Stylistyka31.2022.2>

1. Wypowiedź ustna a wypowiedź pisemna

Język mówiony, zwłaszcza ten, którego używamy w codziennych rozmowach nieformalnych, tradycyjnie jest przeciwstawiany językowi pisanemu ze względu na swą swobodniejszą formę, a w kontekście badań językoznawczych jest postrzegany jako odrębna forma wypowiedzi o specyficznych parametrach strukturalnych (w tym dotyczących wyodrębniania jednostek analizy) i stylistycznych. Catherine Kerbrat-Orecchioni (2000: 68) podkreślała swego czasu, że – statystycznie rzecz ujmując – fundamentalna nadrzędność języka mó-

* <https://orcid.org/0000-0003-2931-0689>, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin, Polska, wolowska@kul.pl

wionego nad językiem pisanym paradoksalnie nie znajduje odzwierciedlenia w badaniach językoznawczych, opierających się w znakomitej większości przypadków na korpusach wytworzonych w formie pisanej. Jako że ta ostatnia z założenia cechuje się większą poprawnością językową i dbałością o jakość stylistyczną wypowiedzi w porównaniu z formą ustną, stanowi ona uprzywilejowane odniesienie również dla prac o charakterze normatywnym, jak bowiem zauważa Jacek Warchała (2003: 195), „właśnie z punktu widzenia języka pisanego mówi się o redukcji, eliptyczności, niegramatyczności, przerwaniach itd.” Nie zmienia to jednak faktu, że językoznawstwo wypracowało niejedną spójny model teoretyczny dotyczący struktury tekstu¹ mówionego, a zwłaszcza tekstu o charakterze *dialogowym*, *interakcyjnym*, czyli takiego, który powstaje przy współdziałaniu więcej niż jednego podmiotu mówiącego.

Warto tu zwrócić uwagę na szeroko rozwinięte w tym względzie prace francuskojęzyczne, wyrosłe częściowo na gruncie *konwersacjonistyki* anglosaskiej i amerykańskiej. Wśród nich wyróżnia się zwłaszcza trzytomowa synteza Catherine Kerbrat-Orecchioni (1990, 1992, 1994), prace Roberta Viona (1992), Claire Blanche-Benveniste, Colette Jeanjean (1987; zob. również Blanche-Benveniste 2000), badania prowadzone przez tzw. Groupe de Fribourg (Marie-José Béguelin, Alain Berrendonner, Denis Miéville, Louis de Saussure), autorów znanej *Grammaire de la période* (2012; zob. też m.in. Berrendonner 1993, 2003; Béguelin 2002). Przykładowo badacze tej ostatniej szkoły za podstawową jednostkę makroskładniową tekstu mówionego przyjmują *period* (fr. *période*), czyli jednostkę wyodrębnioną z łańcucha mowy na podstawie intonacji, ściślej – za pomocą tzw. *intonemu* kończącego wypowiedź (fr. *intonème conclusif*), który „realizuje pełny program wypowiedzi zaplanowany przez podmiot mówiący” (Béguelin 2002: 91), oraz *klauzulę* (fr. *clause*), stanowiącą „najmniejszą jednostkę makroskładni” języka mówionego (Béguelin 2002: 91). Z kolei w innym, dużo starszym modelu struktury interakcji słownej, wypracowanym przez tzw. Szkołę Genewską (zob. zwłaszcza Roulet i in. 1987; Moeschler 1989), jednostkami analizy w badaniu tekstu dialogowego są odpowiednio: *interakcja* (całość dialogu, od jego sekwencji otwierającej aż do zakończenia), *sekwencja* (krótsza lub dłuższa jednostka wyodrębniona w ramach interakcji na podstawie kryterium tematycznego)

¹ Nie wchodząc w skomplikowaną dyskusję dotyczącą definicji pojęcia *tekst*, używam go tutaj w najszerszym sensie jako jednostkę wypowiedzi w formie mówionej lub pisanej, stanowiącą formalnie wyodrębnioną całość semantyczną i powstałą w wyniku aktu wypowiedzenia (zob. Wołowska 2015).

oraz *wymiana słowna* (minimalna jednostka dialogowa, obejmująca np. parę *pytanie–odpowiedź* połączoną często z elementem oceny / wartościowaniem), natomiast jednostkami analizy o charakterze *monologalnym* są *interwencja* (minimalna wypowiedź jednego podmiotu, stanowiąca podstawową jednostkę składową dialogu) oraz *akt mowy* (aspekt pragmatyczny wypowiedzi).

Jeśli chodzi o polskie badania nad strukturą języka mówionego, powstało wiele prac językoznawczych poświęconych zarówno językowi mówionemu jako takiemu, jak i jego odmianie dialogowej (zob. np. Warchała 1991; Żydek-Bednarczuk 1994, 2004; Kita 2004; Labocha 2012). Dużo uwagi poświęcono zagadnieniu *potoczności*, która jest rozpatrywana jako odrębna kategoria w języku (zob. m.in. Żydek-Bednarczuk 1994; Wilkoń 2000; Warchała 2003) i cechuje głównie wypowiedzi o niskim stopniu oficjalności wyrażone zasadniczo w formie ustnej. Jako że niniejszy artykuł opiera się na analizie specyficznego korpusu, jakim jest dyskusja na forach w Internecie, wspomnę tu również o pracach ściślej powiązanych z analizą dyskursu internetowego, takich jak m.in. Żydek-Bednarczuk (2004), Golus (2004), Taras (2004), Wyrwas (2004), Grzenia (2006), Naruszewicz-Duchlińska (2014).

2. Internetowe forum dyskusyjne – definicja i parametry gatunkowe

Choć obecnie popularność forów dyskusyjnych dynamicznie maleje na rzecz sieci społecznościowych typu Facebook, Twitter itp., ta rządząca się własnymi prawami forma komunikacji internetowej nadal pozostaje żywa. Można ją zdefiniować – i tak chyba definiuje się najczęściej – w kategoriach przestrzennych jako wirtualne „miejsce” w sieci, zazwyczaj o wolnym dostępie, zorganizowane jako platforma wymiany zdań, gdzie poszczególne wątki dyskusji są sklasyfikowane tematycznie, a zawartość publikowanych postów nadzorują moderatorzy.

Na forum można zainicjować rozmowę na dowolny temat, zarówno ogólny, jak i powiązany z wąską specjalizacją (w zależności od przyjętego profilu), przedstawić swój problem lub wątpliwość, poprosić innych użytkowników o radę, a także przy tej okazji nawiązać nowe znajomości i stać się członkiem nieformalnej społeczności internetowej, takiej jak np. kibice określonej drużyny sportowej, kobiety będące aktualnie w ciąży, osoby odchudzające się, miłośnicy motocykli, amatorzy gier komputerowych itp.

Nie jest to jednak jedyne rozumienie pojęcia *forum internetowego*. Z formalnego punktu widzenia określenie to można rozszerzyć na inne rodzaje dyskusji w sieci, które niekoniecznie toczą się na odrębnych, odpowiednio zorganizowanych platformach dyskusyjnych umieszczonych na dedykowanych stronach internetowych, lecz pojawiają się spontanicznie przy okazji innych form przekazu informacji, np. w postaci komentarzy pod artykułem umieszczonym na portalu informacyjnym, pod postem opublikowanym na blogu lub w sieci społecznościowej. Dyskusja taka jest często prowadzona przez przypadkowych użytkowników, którzy – tworząc tymczasową społeczność czytelników zainteresowanych tematem poruszonym w tekście – mogą wyrażać swoje opinie w formie odrębnych komentarzy lub odnosić się do wypowiedzi innych osób. W tym drugim przypadku czytelnicy rozwijają bardziej lub mniej rozbudowaną dyskusję, a jej przejrzystość zależy nie tylko od samej treści, lecz również od możliwości technicznych, jakie zapewnia system komentarzy udostępniony na odwiedzonej stronie internetowej (cytowanie, autocytowanie, wzmiankowanie użytkownika itd.). Charakterystyczną cechą takich przypadkowych społeczności jest ich niestabilność i tymczasowość, mniej widoczna na klasycznych forach dyskusyjnych, gdzie przynajmniej część użytkowników udziela się w sposób stały i regularny, a ich wirtualna tożsamość wyrażona za pomocą *nicków* rozpoznawalnych wśród innych użytkowników staje się rodzajem ich drugiego *ja*.

Jeśli chodzi o badania językoznawcze dotyczące komunikacji na forach internetowych, są one prowadzone od lat przez badaczy zarówno polskich, jak i zagranicznych (zob. np. Münchow 2004; Marcocchia 2004; Colin, Mourlhon-Dallies 2004; Wyrwas 2004; Taras 2004; Karwatowska, Jarosz 2013; Naruszewicz-Duchlińska 2014; Wołowska 2015, 2020). Ich uwaga skupia się zarówno na problemach dotyczących struktury i organizacji tego rodzaju dyskusji, specyfiki wymiany słownej prowadzonej w trybie *online*, jak i na innych aspektach relevantnych w tym kontekście (gatunkowych, socjolingwistycznych itp.).

Wracając do definicji forum internetowego, za interesujące należy uznać zakwalifikowanie go jako swoistej, odrębnej formy komunikacji i wpisanie go w wymiar gatunkowy. Przykładowo, według Agnieszki Łukaszewicz-Olczyk, forum jest

[...] gatunkiem tekstu funkcjonującym w ramach globalnej sieci, służącym wymianie myśli, poglądów; jego istotą jest zebranie w miarę stałej grupy użytkowników, połączonych wspólnotą doznań, komunikujących się na pewien temat w sposób trwały i regularny (Łukaszewicz-Olczyk 2008: 214).

Tego typu ujęcia zakładają analizowanie forum jako rodzaju tekstu, czyli *skutku* komunikacji, jego skonkretyzowanej postaci językowej, czyli – krótko mówiąc – materiału w formie pisanej, jaki językoznawca ma do dyspozycji, kiedy wchodzi na dowolną platformę dyskusyjną.

Choć niniejszy artykuł również wpisuje się w perspektywę „tekstologiczną”, gdyż pozwala ona na syntetyczne uchwycenie cech typowych dla tego dyskursu, nie należy zapominać o innym, bardziej dynamicznym wymiarze komunikacji na forum internetowym, które z założenia funkcjonuje w pewnych deiktycznych ramach czasowych, zwłaszcza w przypadku forów zorganizowanych w formie czatu. Otóż rozmowa nierzadko toczy się tam w trybie *tu-i-teraz*, a zapisywany w postach tekst powstaje w czasie realnym, mogąc być na bieżąco edytowany przez użytkowników i moderatorów (poprawki, autopoprawki, sprostowania, usuwanie postów niezgodnych z netykietą itp.). Otwiera to szerokie możliwości pozyskiwania materiału do analizy językoznawczej w przypadku, gdy chcemy skupić się na specyfice dynamicznego procesu komunikacji internetowej.

Jak zatem ostatecznie zdefiniować forum dyskusyjne w Internecie? Niewątpliwie, bez względu na przyjętą perspektywę, można uznać je za rodzaj ramy gatunkowo-komunikacyjnej, w obrębie której prowadzona jest interakcja słowna o specyficznych parametrach formalnych. Bożena Taras (2004) przykładowo określa tę ostatnią mianem *netlogu*:

Netlog rozumiem jako system splątanych, krzyżujących się wypowiedzi o cechach dialogu, monologu lub/i polilogu, które tworzą konkretny akt mowy urzeczywistniany w Internecie, czyli w przestrzeni wirtualnej. *Netlog* to zatem złożona strukturalnie, semantycznie i pragmatycznie rozmowa w sieci (Taras 2004: 44).

Biorąc pod uwagę złożony i wielopoziomowy charakter rozmowy na forach internetowych, w niniejszym artykule skupię się jedynie na kilku jej aspektach, które – w moim przekonaniu – stanowią o specyfice tej formy konwersacji (zob. punkt 3) i dotyczą przede wszystkim stylu wypowiedzi stosowanego na forach, struktury organizacyjnej interakcji oraz relacji między jej poszczególnymi aktantami.

3. Dyskusja na forum internetowym – analiza

Fundamentalnym aspektem badań nad językiem mówionym jest jego nakierowanie na interakcję, jak bowiem pisał ponad pół wieku temu Roman

Jakobson (1963: 32), „każda wypowiedź indywidualna zakłada możliwość wymiany słownej”. Rozwój globalnych kanałów komunikacji, a w szczególności Internetu i mediów społecznościowych, otworzył w tym względzie nowe możliwości, nadając interakcji słownej odmienną i bardziej zróżnicowaną formę łączącą w sobie cechy wypowiedzi zarówno ustnej (sfera „oralności”), jak i pisanej (sfera „piśmienniczości”; zob. Żydek-Bednarczuk 2004: 12–16). Tym samym wykładniki formalne obu typów wypowiedzi, które jeszcze kilka dekad temu podlegały względnie jednoznacznym definicjom, dziś relatywizują się i rozmywają w obliczu hybrydowych odmian dyskursu dialogowego praktykowanego na co dzień w Internecie.

Jedną z tych odmian, nad którą pochylę się w niniejszym artykule, jest dyskusja prowadzona na opisanym już wyżej forum internetowym; jest ona o tyle ciekawa, że pomimo swej formuły pisanej dość wiernie imituje bezpośrednie wymiany słowne (w trybie *face-to-face*), co pozwala rozmówcom skorzystać z przywilejów związanych zarówno z jedną, jak i z drugą formą wypowiedzi. Zasygnalizuję tu trzy główne kryteria, które uważam za kluczowe w analizie wspomnianych (celowych bądź przypadkowych) interferencji, mianowicie *stylistyczną formę wypowiedzi* (zob. 3.1.), *porządek replik i tryb zabierania głosu w dyskusji* (zob. 3.2.) oraz *zakres kontaktu z interlokutorem i dostęp do relewantnego kontekstu* (zob. 3.3.).

3.1. Stylistyczna forma wypowiedzi

Spontaniczna wypowiedź ustna – o takiej bowiem jest tu mowa – rządzi się innymi prawami niż wypowiedź w formie pisanej, ponieważ regularnie dopuszcza sytuacje, gdzie „mówiący wahają się, powtarzają, poprawiają się i nie dokończają zdań” (Blanche-Benveniste 2000: 45), czyli – innymi słowy – pozostawiają liczne ślady procesu opracowywania komunikatu, który jest przekazywany odbiorcy na bieżąco – urywki zdań, niedokończone wątki, autopoprawki, lapsusy, chaotyczne powracanie do wcześniejszej myśli bez dokończenia kolejnej, już rozpoczętej, a także błędy gramatyczne, leksykalne czy stylistyczne, czasami bardzo poważne.

Wypowiedź opublikowana w formie postu na forum internetowym tym różni się od repliki ustnej wygłoszonej w bezpośredniej interakcji słownej, że nadawca ma możliwość dopracowania jej, ponownego przeczytania i poprawienia przed publikacją – ów praktycznie nielimitowany czas na przygo-

towanie repliki jest bowiem przywilejem dyskursu pisanego. Ponadto, mimo że język używany na forach dyskusyjnych z założenia ma charakter nieformalny i potoczny, sam fakt, że komunikacja odbywa się w formie pisanej, wymaga od użytkownika forum większej dbałości o skuteczność przekazu niż w przypadku rozmowy ustnej w kontakcie *face-to-face*. Jak podkreśla Aleksander Wilkoń,

Brak bezpośredniego kontaktu między nadawcą a odbiorcą sprawia, że tekst pisany nabiera szczególnego znaczenia i szczególnego kształtu. Jest komunikatem skończonym, zamkniętym (gdy oderwie się od swego nadawcy), nastawionym w swoich składnikach komunikatywnych głównie na kontekst, na siebie samego. W tym związku musi być tak zbudowany, aby tworzył całość spójną i niezależną od wielu czynników pozawerbalnych, tak ważną odgrywających rolę w komunikacji mówionej. Musi się uniezależnić od wielu uwarunkowań mowy oralnej, a wiele istotnych komponentów tej mowy zastąpić komponentami innymi (Wilkoń 2000: 38).

W teorii zasada ta obowiązuje również w przypadku dyskusji na forach internetowych, gdzie wypowiedź, choć z zasady spontaniczna i potoczna, w wyniku niedbałego zapisu mogłaby utracić swoją najważniejszą funkcję, jaką jest prawidłowe przekazanie komunikatu odbiorcy znajdującemu się po drugiej stronie komputerowego ekranu. Tymczasem analiza korpusu obejmującego blisko trzydzieści wątków z polskich forów dyskusyjnych² pozwala zauważyć, że użytkownicy raczej rzadko zadają sobie trud ponownego czytania i poprawiania swoich postów przed ich opublikowaniem; owszem, zdarzają się przypadki, że wypowiedź danego użytkownika wyróżnia się dopracowanym stylem i nie zawiera błędów ani literówek, zbliżając się tym samym do standardów języka pisanego, niemniej większość wpisów imituje raczej styl ustny, potoczny, charakteryzujący się obecnością licznych śladów procesu tworzenia wypowiedzi na bieżąco.

Z normatywnego punktu widzenia wspomnianą konsekwencją połączenia parametrów formy ustnej i pisanej jest bardzo duża ilość błędów językowych, które mogą wynikać albo z nieuwagi (literówki), albo z faktu pominięcia etapu powtórnej lektury przed publikacją (zaburzenia konstrukcji składniowej zdania), albo z niedostatecznej kompetencji językowej użytkownika forum (błędy gramatyczne i ortograficzne), przy czym wiele błędów językowych

² Korpus obejmuje wątki z forów dyskusyjnych, takich jak fkafeteria.pl, autogaleria.pl, e-mlodzi.com, forum.gp24.pl, dzwiek.org, m-forum.pl, forum.motocyklistow.pl, autogaleria.pl/forum, forum.gp24.pl.

wynika z nieprawidłowego zapisu typowych (niestosowanych zazwyczaj w piśmie) struktur ustnych. Uwagę zwraca również fonetycznie spolszczony zapis słów zapożyczonych (w szczególności z języka angielskiego), a także błędy leksykalne (zob. przykłady 1–3, pisownia oryginalna).

(1) *przyjazn nie istnieje* [tytuł wątku]

LanaDelRey: siema

chciałabym się wygadać; być może piszę to tylko po to aby obsmarować najwzrostniejszą osobę w moim życiu... nie miałabym serca obadywać jej ze znajomymi, więc, witajcie obcy z internetu

rok temu (z paroma miesiącami) poznałam przyjaciółkę. osobę, która, jak myślałam będzie miała do końca życia. ale ostatnio coś zaczęło się psuć. [...]

Matt19: Kurde istnieje tylko trzeba znaleźć. Miałem podobnie o teraz stwierdzamy że takie coś jak oni nie byli mnie wari Banda oszołomów byczasów i nic poza tym. Osoby którym brak zalet. Tak samo Twoja psiapsiółka nie była wrata. Wyciągnij tylko błędy z tej sytuacji

[<https://www.e-mlodzi.com/przyjazn-nie-istnieje-vt49277.htm#845368>]

(2) *Siema i pomocy* [tytuł wątku]

Sokal: Mam problem z nagrywaniem wokalu w Reaper wokal nagrywa się razem z beatem nawet jak mikrofon mam wyłączony to jak „uzbroje„ ścieżki do nagrania (są na czerwono) i włączę beat to ścieżki latają jak by z nich też beat leciał [...]

Sajan: Powinieneś mieć uzbrojoną tylko jedną ścieżkę na którą nagrywasz wokal. Sprawdź, czy nie masz włączonych wysyłek na kanałach w reaper.

Sokal: Jak sprawdzić wysyłanie* na kanał ??

Sokal: już po woli ogarniam że to raczej nie przez reaper bo podłączyłem stary mixer i jest wszystko ok a jak chce aby w tym nowym beat leciał mi na odsłuchu z wyjścia słuchawkowego to mam przycisk cd7/8 usb i jeśli mam włączony na usb to nagrywa mi razem z beatem nawet nie muszę nagrywać jak mam uzbrojoną ścieżkę to widzę jak skacze głośność razem z podkładem

[<https://dzwiek.org/threads/siema-i-pomocy.19587/>]

(3) *Serwus zamiast „helol”* [tytuł wątku]

Wyatt: Coraz częściej słyszy się: „helol”, „haj”, „cial”, „baj” itd. przy powitaniach i pożegnaniach. Pomyślałem, że to głupie takie naśladowanie Zachodu. Tam wiele osób to półgłówki. Nie widzę powodu, żeby wstydzić się polskiego „cześć”, „czółem” czy „serwus”. Co o tym myślicie?

[<https://forum.motocyklistow.pl/topic/16124-serwus-zamiast-helo%C5%82/>]

Przykład (1) stanowi modelową ilustrację efektu szybkiego pisania, który ma na celu pobieżne uchwycenie w piśmie bieżącego toku myślenia bez zadawania sobie trudu powrotu do tego, co zostało napisane, w celu dopracowania

formy językowej. Już na pierwszy rzut oka widać, że od strony stylistycznej szwankuje tu niemal wszystko – brak znaków diakrytycznych (nawet w samym tytule wątku: *przyjazn nie istnieje*), liczne literówki (np. *najwaniązniejsza osoba w moim życiu, nie miałabym serca obadywać jej, Twoja psiapsiółka nie była wrata*), błędy interpunkcyjne (brak przecinków lub przecinki postawione w niewłaściwym miejscu, np. *wiec, witajcie obcy z internetu*), składniowe czy leksykalne (np. *Wyciągnij tylko błędy z tej sytuacji*).

Równie spektakularny przykład zapisu myśli w formie nieprzerwanego strumienia słów obserwujemy w przykładzie (2), w wypowiedziach użytkownika *Sokal*, autora wątku. Interpunkcja jest tu nie tyle błędna, ile nieistniejąca – błędna poprzez brak – jako że użytkownik nie zadaje sobie trudu użycia nawet kropki, nie mówiąc o przecinkach czy innych znakach interpunkcyjnych (z jedynym wyjątkiem podwójnego znaku zapytania w poście: *Jak sprawdzić wysłanie* na kanał ??*).

W obu przypadkach mamy do czynienia z graficznym zapisem wypowiedzi, która w formie ustnej nie zawierałaby rażących błędów, jednak – będąc utrwalona w formie pisanej – zawiera usterki, które nawet przeciętnie wykształconemu użytkownikowi języka polskiego mocno rzucają się w oczy. Wynika to z faktu, że odbiorca komunikatu pisanego ma możliwość jego pełnej percepcji wzrokowej oraz odczytania go dowolną ilość razy – w przeciwieństwie do sytuacji, kiedy ów komunikat nadawany jest jednorazowo w formie ustnej. Tutaj tolerancja w zakresie błędnych struktur językowych jest o wiele większa, wszelkie niedociągnięcia można bowiem kłaść na karb nieuniknionych pomyłek wynikających z trybu tworzenia wypowiedzi na bieżąco, niektóre z nich umykają zresztą odbiorcy, który skupia się raczej na wyłapaniu głównego sensu przekazu. Przykładowo zwrot użyty w cytacie (1) – *Wyciągnij tylko błędy z tej sytuacji* (niepoprawny skrót myślowy od *wyciągnąć wnioski ze swoich błędów*) – prawdopodobnie w przekazie ustnym przeszedłby niezauważony, podczas gdy w formie pisanej rzuca się w oczy jako ewidentny błąd leksykalny.

Naturalnie tego rodzaju błędy nie muszą wynikać wyłącznie z trybu opracowywania wypowiedzi na bieżąco, lecz równie dobrze mogą wiązać się z niskim poziomem kompetencji językowych użytkownika (często obie te przyczyny występują jednocześnie), szczególnie jeśli chodzi o poprawność w zakresie formy pisanej, która od strony stylistycznej jest bardziej wymagająca niż forma ustna. Interesujące natomiast jest to, że wypowiedzi zawierające

błędy językowe rzadko spotykają się na forach dyskusyjnych z krytyką dotyczącą ortografii czy interpunkcji, lecz zazwyczaj są traktowane jako całkowicie normalny, standardowy przekaz treści. Dowodzi to, że podstawowym celem takich dyskusji jest skuteczna komunikacja abstrahująca od poprawności językowej, która – w odróżnieniu od np. oficjalnej korespondencji czy tekstów ogłaszanych drukiem – jest tutaj aspektem wtórnym, praktycznie nieistotnym, schodzącym na bardzo odległy plan, ponieważ w dyskusji internetowej nawet skrajna niedbałość zapisu rozmowy rzadko skutkuje poważnymi problemami na poziomie efektywnego przekazu treści.

Nie znaczy to jednak, że użytkownicy z założenia nie przywiązują wagi do poprawności językowej i stylu swojej wypowiedzi. W przykładzie (3) jest wręcz przeciwnie – post inicjujący wątek jest dopracowany stylistycznie, tj. napisany całkowicie poprawnym językiem z właściwym użyciem interpunkcji, natomiast zapisane fonetycznie zapożyczenia z języków obcych, choć mogą (lub celowo mają) razić swoją formą graficzną, są ujęte w cudzysłów dla podkreślenia, że autor świadomie używa spolszczonego zapisu wymowy. Zabieg ten staje się punktem wyjścia do krytyki używania zapożyczonych zwrotów, to zaś wskazuje, że autor ma wysoki poziom świadomości językowej oraz umiejętność stosowania środków stylistycznych służących do uzyskania zaplanowanych efektów retoryczno-pragmatycznych.

W tym miejscu warto wrócić na chwilę do wspomnianej na początku kategorii potoczności w języku, która – choć zazwyczaj realizuje się w formie ustnej i głównie w interakcji³ – nie jest z nią tożsama, jako że odnosi się przede wszystkim do kwestii niskiego stopnia oficjalności i sformalizowania wypowiedzi. Otóż nie ulega wątpliwości, że na forach internetowych styl potoczny zdecydowanie dominuje, mimo że niedopracowanie stylistyczne tekstu nie jest regułą absolutną. Przykładowo w wątkach dotyczących poprawności językowej (typu *Czy przed „i” można postawić przecinek?*) forma wypowiedzi większości użytkowników jest zazwyczaj w pełni dostosowana do reguł oficjalnego języka pisanego, często jednak zawiera również elementy typowe dla komunikacji internetowej imitujące rozmowę ustną, np. emotikony,

³ Jak podkreśla Jacek Warchała, przywołując ustalenia wielu innych polskich badaczy, „komunikat potoczny występuje przede wszystkim w postaci mówionej w kontakcie typu *face-to-face*” (Warchała 2003: 40), mimo że istnieją jego formy „wtórnie pisane” (takie jak niesłużbowe notatki czy polecenia, listy do bliskich itp.).

wykrzyknienia, zwielokrotnienie samogłoski mające wyrażać intonację (*ach, rozuuuumiem!*) itp.

W związku z tym, mimo że kwestia skomplikowanych i wielopoziomowych relacji między kategoriami *ustny – pisany* oraz *potoczny – oficjalny* nie jest głównym przedmiotem niniejszych rozważań, warto podkreślić, że w dyskusji na forach internetowych wyglądają one inaczej niż w przypadku rozmowy *face-to-face*. O ile bowiem w tej ostatniej parametry stylistyczne języka pisanego nie grają praktycznie żadnej roli, o tyle w rozmowie zapisanej na forum cechy języka ustnego są wyjątkowo silnie zaznaczone za pomocą rozmaitych „protez” kompensujących brak bezpośredniego kontaktu z odbiorcą, co stanowi specyficzną cechę tej hybrydowej formy komunikacji.

3.2. Porządek replik i tryb zabierania głosu w dyskusji

W przypadku tego parametru różnice między wypowiedzią ustną w kontakcie bezpośrednim a dyskusją na forum internetowym są najwyraźniejsze, głównie ze względu na czas, jakim użytkownicy dysponują na opracowanie swojej repliki. W rozmowie bezpośredniej (nawet w dyskusjach moderowanych, takich jak debaty telewizyjne) czas ten jest bardzo krótki, a repliki poszczególnych uczestników nierzadko nakładają się na siebie, co sprawia, że niektóre fragmenty wypowiedzi stają się niezrozumiałe lub niemożliwe do poddania interpretacji (zwłaszcza gdy kilka osób w ferworze dyskusji mówi jednocześnie). Jeśli chodzi o zabranie głosu, często odbywa się to dosłownie – mówiący „odbiera” innej osobie głos, przerywając jej rozpoczętą już wypowiedź, by wtrącić własne zdanie, w czym często ucieka się do środków z poziomu ekspresji fonetycznej (przyspieszenie tempa mowy, użycie wyższych tonów, podniesienie głosu aż do krzyku).

Inaczej rzecz wygląda w przypadku dyskusji na forach internetowych, która – z punktu widzenia czysto technicznego – odbywa się w trybie wypowiedzi pisanej, co przypomina do pewnego stopnia korespondencję epistolarną, tyle że „listy” są stosunkowo krótkie, a ich wymiana jest niekiedy bardzo szybka. Porządek replik jest tu wyznaczony przez kolejność publikacji postów, które pojawiają się na forum w układzie chronologicznym oraz są opatrzone datą i dokładną godziną publikacji. W tej sytuacji odebranie komuś głosu czy przerwanie wypowiedzi jest niemożliwe, gdyż użytkownik może opublikować swoją wypowiedź w całości w dowolnie wybranej przez siebie chwili. Pojawia-

ją się natomiast inne sytuacje konfliktogenne, w naturalny sposób wykluczone w bezpośredniej interakcji, jak np. często obserwowany na forach przypadek, gdy dwie lub kilka osób odpowiada jednocześnie na daną replikę, publikując swoje posty praktycznie w tej samej chwili. O ile w bezpośredniej dyskusji dwie osoby mówiące jednocześnie słyszą się wzajemnie i rozumieją (nawet jeśli w sposób niedoskonały), na bieżąco rozwiązując problem przekazywania sobie głosu, o tyle w dyskusji internetowej publikowanie w tym samym czasie nierzadko dezorganizuje jej tok i wywołuje szereg specyficznych komentarzy, dotyczących np. niedostatecznego odniesienia się do przeoczonego w ten sposób postu przez innych użytkowników (zob. przykład 4) czy powtórzenia innymi słowami treści czyjejś wypowiedzi (przykład 5).

- (4) *STARANIA Jesien -Zima 2008- DZIDZIUS LATO2009 kto zaczyna???* [wątek dla kobiet w ciąży]

neti: Z tym wspieraniem to tak różnie bywa, ja wczoraj miałam doła i **jakoś nikt nie zauważył mojego posta** :(No ale cóż **nie każdy może siedzieć przy komputerze pół dnia i aktywnie uczestniczyć w pisaniu. Jednych się zauważa innych nie** [https://f.kafeteria.pl/temat-3885158-starania-jesien-zima-2008-dzidzius-lato2009-kto-zaczyna/?page=140&tab=comments#comment-49807459]

- (5) *Zakładanie opon zimowych* [tytuł wątku]

S3X: Ile osób tyle teorii. Lepsze na przodzie oznaczają lepszy start i kierowalność w śniegu czy błocie pośniegowym. [...] Osobiście należę do zwolenników zakładania mniej zużytych gum na tylną oś :) **Powtórzyłem to co Robak ale pisaliśmy w tym samym czasie** [https://autogaleria.pl/forum/archive/index.php/t-21712.html]

Na forach dyskusyjnych, gdzie użytkownicy posługują się specjalnie w tym celu stworzonym programem, możliwe są też operacje nie do pomyślenia w rozmowie na żywo, takie jak usuwanie czy edytowanie postów już po ich opublikowaniu, a także cytowanie postów innych osób, zwłaszcza fragmentów, do których użytkownik chce się odnieść bezpośrednio. Cytowanie to może mieć strukturę prostą (jeden cytat – jedna odpowiedź) lub wielopoziomową (cytaty w cytacie) (zob. przykład 6).

- (6) *Bóg jest cierpliwy wszyscy jesteśmy dziećmi Bożymi* [tytuł wątku]

[post 1 – cytowanie] *krzysztof1*: *Ziemia istnieje od paru miliardów lat ale ludzie żyją na niej od 6 tys lat od kiedy opuścili Eden Boży Świat i zamieszkali na ziemi.*

[post 2 – cytowanie] *Szej-Hulud*: *Göbekli Tepe ma według szacunków 10 tysięcy lat. Nie brakuje również budowli szacowanych na 4500r. p.n.e. Kto je zbudował?*

I skąd wzięły się szkielety homo sapiens mające ok. 200 000 lat? Twoje dane nie pokrywają się z wiedzą naukową.

[odpowiedź]

krzysztof1: Badacze źle to oceniają znajdują rzeczy, które mają nawet setki tysięcy lat ale te z czasów np; pięć tysięcy lat temu, albo cztery mylnie określają np; jako 10 tyś letnie albo stutysięczne, nie biorą pod uwagę tego od jakiego okresu istnieje ziemia a od kiedy istnieje człowiek i tego jaki wtedy był klimat i warunki na ziemi a jaki teraz więc trudno im jest to dokładnie określić.

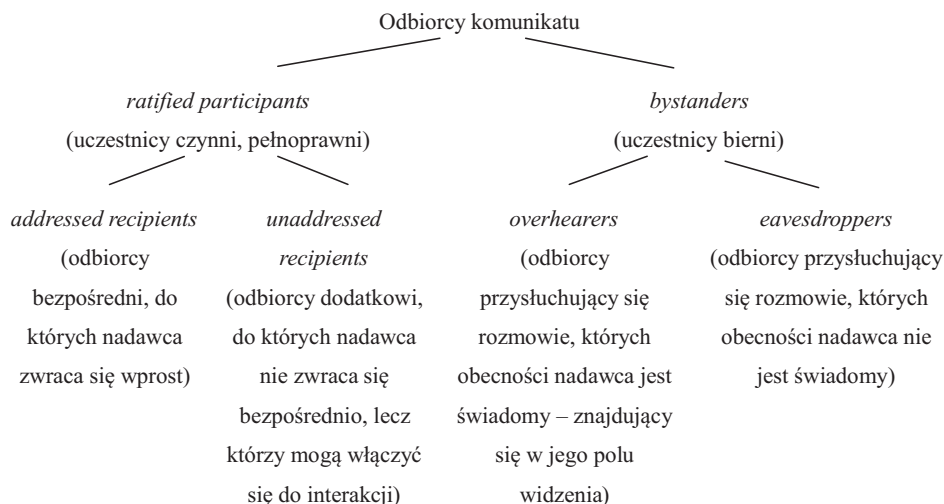
[<https://www.e-mlodzi.com/bog-jest-cierpliw-y-wszyscy-jestesmy-dziecmi-bozymi-vt49626.htm>]

Tego rodzaju zabieg techniczny pozwala użytkownikowi na jednoznaczne odniesienie się do danej wypowiedzi (lub ciągu wypowiedzi), nawet jeśli – patrząc z chronologicznego punktu widzenia – była ona opublikowana o wiele wcześniej niż posty bezpośrednio poprzedzające jego interwencję. Możliwość zacytowania postu przedmówcy jest istotna nie tylko dla zachowania porządku dyskusji (jednoznaczna informacja, na czyj post odpowiadamy i do jakich konkretnie słów chcemy się ustosunkować), ale również ze względu na swój potencjał pozwalający na ponowne poruszenie tematów uprzednio urwanych, zakończonych czy pominiętych. W bezpośredniej interakcji takie nawiązanie jest wprawdzie możliwe, jednak wymaga to zastosowania formuł odnoszących się *explicite* do wypowiedzi, do której chcemy nawiązać (np. *mówiłeś/aś o... / nawiązując do tego, co powiedziałeś/aś wcześniej, mianowicie...*). Cytowanie daje możliwość uniknięcia tego rodzaju przypominania i parafrazowania wcześniejszych słów rozmówcy – zwłaszcza że wiąże się to z ryzykiem nieumyślnego zniekształcenia ich lub nawet świadomej manipulacji – lecz pozwala na szybkie i skuteczne odniesienie się do wybranej wypowiedzi lub jej fragmentu.

3.3. Zakres kontaktu z interlokutorem i dostęp do relewantnego kontekstu

Zważywszy na specyfikę dyskusji prowadzonej w Internecie jako rzeczywistości wirtualnej, kontakt z rozmówcą podlega w tym przypadku licznym ograniczeniom związanym z powszechnym dostępem do sieci oraz obowiązującą w nim – niejako domyślnie – anonimowością. Przypomnijmy krótko tradycyjny schemat aktancyjny określający uczestników interakcji słownej prowadzonej

na żywo (ang. *participation framework*, fr. *cadre participatif*; zob. Goffman 1981; Kerbrat-Orecchioni 1990), a ściślej – typologię odbiorców komunikatu, który przekazuje *nadawca* (podmiot wypowiadający).

Schemat 1. Model aktancyjny uczestników interakcji słownej (Kerbrat-Orecchioni 1990: 86)

O ile w dyskusji prowadzonej na forum internetowym nadawca, choć posługuje się formą pisaną, nadal pozostaje autorem komunikatu, o tyle instancje odbiorcze wskazane w powyższym modelu ulegają modyfikacji zarówno ze względu na swą naturę, jak i z punktu widzenia proporcji oraz możliwości uczestnictwa w dyskusji. Ponieważ na forum internetowym brak kontaktu wzrokowego mającego kluczowe znaczenie w dyskusjach na żywo, nie tylko nie można określić, ile osób uczestniczy (choćaby w sposób bierny) w dyskusji⁴, ale również kto jest bezpośrednim adresatem danego postu. Z wyjątkiem sytuacji, gdzie w treści zostaje zawarty *nick* konkretnego adresata lub replika zawiera cytowanie jego słów, wypowiedzi są adresowane do ogółu użytkowników, bez wskazania na konkretne osoby. Nierelevantne staje się również rozróżnienie na *overhearers* i *eavesdroppers*, gdyż bierni

⁴ Niektóre fora są wyposażone w liczniki odsłon danego wątku, jednak nie jest to wiążący parametr (wskazuje raczej na stopień popularności tematu), gdyż jeden użytkownik, zwłaszcza aktywny, zazwyczaj odsłania stronę wiele razy.

uczestnicy dyskusji (nazywani niekiedy żartobliwie „cichymi podczytywaczami”) nie sygnalizują w żaden sposób swojej obecności uczestnikom aktywnym, a jedynie stanowią w ich świadomości rodzaj „potencjalnego tła”, o tyle jednak ważnego, że wypowiadający się mają świadomość publicznego charakteru swych postów.

Fundamentalnym parametrem dyskusji na forum internetowym jest *anonimowość*, która otwiera przed użytkownikiem możliwości dowolnego kreowania, a tym samym fałszowania swojego wirtualnego wizerunku w sieci. Anonimowość z jednej strony pozwala uczestnikowi dyskusji na większą swobodę w wyrażaniu poglądów, z drugiej jednak ułatwia również negatywne zachowania, zwłaszcza agresję słowną, od której niejeden dyskutant powstrzymałby się w interakcji twarzą w twarz.

Użytkownicy sieci czują się niezależni, mają poczucie autonomii. W świecie wirtualnym mogą przyjąć każdą rolę, zależnie od okoliczności przerażać się w agresora, światowca, intelektualistę, laika, eksperta. Możliwości wyboru są nieograniczone (Taras 2004: 45).

Aby zrealizować cel swojej wypowiedzi, nieznanemu nadawcy otwarcie, bez zahamowań wykorzystuje różne środki: sięga po tematy i leksykę tabu, toczy z odbiorcą swoistą grę językową, odrzuca normy językowe oraz kulturowe. Swobodnemu sięganiu po strategię z różnych poziomów sprzyja właśnie anonimowość kontaktów (Taras 2004: 46).

Jeśli chodzi o relewantny kontekst, odbiorca dysponuje tylko tymi informacjami, które użytkownik sam dostarczy na swój temat, czy to bezpośrednio w wątku, w którym się wypowiada, czy też biorąc pod uwagę całą historię jego wypowiedzi na forum pod danym *nickiem*. Ogólnie rzecz biorąc, forumowicze zdają sobie sprawę z niedogodności związanych z anonimowością, która niekiedy sama w sobie staje się tematem rozmowy (zob. przykład 7).

(7) *Wampir*: To są uroki tego forum. Gość» niezarejestrowany może sobie pozwolić na wiele, w końcu **nikt nie wie kim jest...** a na zarejestrowanie brak mu odwagi.
~I~ : Żadnej różnicy nie widzę. Jesteś zarejestrowany **i tak nie wiadomo kim jesteś**.
Co napisane masz z imienia i nazwiska, stan cywilny czy jaka twoja profesja??
[<http://forum.gp24.pl/oszukana-kobieta-t76147/page-8>]

Warto wspomnieć również o kwestii nieporozumień, które – wbrew pozorom – w dyskusji bezpośredniej bywają łatwiejsze do rozwiązania niż w Internecie, choćby ze względu na fakt, że w rzeczywistości wirtualnej użytkownik nie ma dostępu do danych parawerbalnych (ton, barwa głosu, intonacja itp.) i niewerbalnych (mimika, gest) odbiorcy. Co prawda da się

zakomunikować swoje reakcje za pomocą takich środków jak interpunkcja czy emotikony, te jednak również mogą być odbierane w sposób opaczny, podobnie jak komunikaty z założenia niebezpośrednie (np. treści ironiczne). O ile bowiem w interakcji na żywo ironia może być sygnalizowana za pomocą mimiki i intonacji, o tyle na forach internetowych, gdzie dyskusja toczy się bez kontaktu twarzą w twarz, jest to o wiele trudniejsze i częściej może prowadzić do nieporozumienia.

4. Podsumowanie

Mimo że rozmowa na forach internetowych⁵ od strony merytorycznej i argumentacyjnej dość wiernie imituje klasyczną dyskusję prowadzoną w kontakcie twarzą w twarz, z punktu widzenia parametrów formalnych różni się od niej na tyle znacząco, że można ją rozpatrywać jako odrębny rodzaj interakcji rządzącej się własnymi prawami.

Pierwszą z jej cech charakterystycznych jest styl wypowiedzi związany z trybem komunikacji w przestrzeni internetowej, gdzie każdy post na forum, choć z założenia naśladuje styl mówiony, siłą rzeczy musi przybrać postać pisaną. Wynikiem tego jest hybrydowa forma stylistyczna – dyskurs mówiony podany odbiorcy na piśmie – która w większości przypadków wykazuje szereg uchybień na poziomie poprawności leksykalnej, morfologiczno-składniowej, ortograficznej czy interpunkcyjnej, a także zawiera skróty myślowe i konstrukcje nielogiczne typowe dla języka mówionego opracowywanego na gorąco w bezpośredniej interakcji (zob. punkt 3.1).

Z kolei jeśli chodzi o organizację struktury dyskusji na forum (porządek replik, tryb i czas zabierania głosu, tj. publikowania postów), rozbieżność między interakcją bezpośrednią a internetową jest wyraźnie widoczna na planie zarówno czasowym, jak i komunikacyjnym. W przypadku dyskusji na forum ilość czasu, jakim użytkownik dysponuje na opracowanie swojego postu, jest nieporównywalnie większa, a wybór momentu jego publikacji – na tyle dowolny, że czas dzielący publikację danego postu i następującej po nim odpowiedzi może wynosić nawet kilka lat. Zarazem jednak, ze względu na formę pisaną rozmowy, nawet przy bardzo intensywnie rozwijającej się, naznaczonej emocjami dyskusji trudno jest „przekrzyczeć” kogoś lub „wejść

⁵ Rozumianych zarówno w węższym, jak i w szerszym sensie (zob. punkt 2).

mu w słowo”, co jest naturalną praktyką w dyskusjach twarzą w twarz, za to można zacytować wypowiedź innego użytkownika w celu precyzyjnego odniesienia się do niej, a nawet edytować swój post, np. usuwając fragment wypowiedzi, który wywołał kontrowersje lub stał się źródłem nieporozumienia (zob. punkt 3.2).

Wreszcie do specyficznych cech interakcji na forach internetowych należy zaliczyć ograniczony zakres kontaktu z interlokutorem oraz niepełny, niekiedy wręcz szczątkowy dostęp do relewantnego kontekstu wypowiedzi innych osób. Czynnikiem wpływającym w znaczący sposób na formę i jakość dyskusji są tutaj domyślna anonimowość dyskutantów, brak możliwości śledzenia mimiki i gestykulacji rozmówcy oraz konieczność opierania swoich wniosków na jego temat wyłącznie na podstawie obrazu, jaki on sam tworzy w przestrzeni wirtualnej (zob. punkt 3.3).

Podsumowując: dyskusja prowadzona bez kontaktu na żywo z rozmówcą, odbywająca się w formie pisanej o określonej strukturze (wątki dyskusyjne złożone z postów publikowanych przez użytkowników), jawi się jako odrębny typ polilogu, a przez to – zważywszy na jego powszechność we współczesnym dyskursie internetowym – również jako ciekawy przedmiot badań językoznawczych skupionych na specyficie komunikacji słownej w XXI wieku.

Literatura

- Béguelin M.-J., 2002, Clause, période ou autre ? La phrase graphique et la question des niveaux d'analyse, „*Verbum*”, XXIV, 1–2, s. 85–107.
- Berrendonner A., 1993, Périodes. – *La temporalité du discours*, red. H. Parret, Louvain: Presses Universitaires de Louvain, s. 47–61.
- Berrendonner A., 2003, Éléments pour une macro-syntaxe : actions communicatives, types de clauses, structures périodiques. – *Macro-syntaxe et pragmatique. L'analyse linguistique de l'oral*, red. A. Scarano, Roma: Bulzoni, s. 93–110.
- Blanche-Benveniste C., 2000, *Approches de la langue parlée en français*, Paris: Ophrys.
- Blanche-Benveniste C., Jeanjean C. (red.), 1987, *Le Français parlé : transcription et édition*, Paris: Didier.
- Colin J.-Y., Mourlhon-Dallies F., 2004, Du courrier des lecteurs aux forums de discussion sur l'internet : retour sur la notion de genre, „*Les Carnets du Cediscor*”, 8, s. 113–140, <https://journals.openedition.org/cediscor/707> (dostęp: 10.06.2022).
- Goffman E., 1981, *Forms of Talk*, Philadelphie: University of Pennsylvania Press.

- Golus B., 2004, Fenomen rozmów internetowych i ich języka. – *Dialog a nowe media*, red. M. Kita, J. Grzenia, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 33–41.
- Groupe De Fribourg, 2012, *Grammaire de la période*, Bern: Peter Lang.
- Grzenia J., 2006, *Komunikacja językowa w internecie*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Jakobson R., 1963, *Essais de linguistique générale*, Paris: Minit.
- Karwatowska M., Jarosz B., 2013, Forum internetowe, czyli (cyber)komunikacja o ograniczonym zasięgu społecznym, „*Polonica*”, XXXIII, s. 109–121.
- Kerbrat-Orecchioni C., 1990, 1992, 1994, *Les Interactions verbales*, 3 tomy, Paris: Armand Colin.
- Kerbrat-Orecchioni C., 2000, L'Analyse des interactions verbales : la notion de *négo-ciation conversationnelle*. Défense et illustration, „*Lalies*”, 20, s. 63–141.
- Kita M., 2004, Tekstowy status modułu rozmowy. – *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. 2, red. D. Ostaszewska, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 405–413.
- Kita M., Grzenia J. (red.), 2004, *Dialog a nowe media*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, http://www.sbc.org.pl/Content/40285/dialog_a_nowe_media.pdf (dostęp: 10.06.2022).
- Labocha J., 2012, Pragmatyczne mechanizmy składni języka mówionego, „*Slavia Occidentalis*”, 69, s. 139–145, <https://core.ac.uk/download/pdf/154445013.pdf> (dostęp: 10.06.2022).
- Łukaszewicz-Olczyk A., 2008, Strategie marketingowe w dyskursie na forum internetowym. – *Język w marketingu*, red. K. Michalewski, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, s. 214–222.
- Marcoccia M., 2004, L'analyse conversationnelle des forums de discussion : questionnements méthodologiques, „*Les Carnets du Cediscor*”, 8, s. 23–37, <https://journals.openedition.org/cediscor/220> (dostęp: 10.06.2022).
- Moeschler J., 1989, *La modélisation du dialogue*, Paris: Hermès.
- Münchow von P., 2004, Le discours rapporté dans un forum de discussion sur l'Internet, „*Les Carnets du Cediscor*”, 8, s. 91–112, <https://journals.openedition.org/cediscor/702> (dostęp: 10.06.2022).
- Naruszewicz-Duchlińska A., 2014, Nowe media a nowe gatunki – wstępna charakterystyka genologiczna internetowego forum dyskusyjnego, „*Postscriptum Polonistyczne*”, 2, s. 27–38, <http://uwm.edu.pl/polonistyka/pliki/article/125/fora.pdf> (dostęp: 10.06.2022).
- Roulet E. i in., 1987, *L'articulation du discours en français contemporain*, Berne–Paris: Peter Lang.

- Taras B., 2004, Anonim w Internecie, czyli o komunikacji incognito. – *Dialog a nowe media*, red. M. Kita, J. Grzenia, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 42–51.
- Vion R., 1992, *La communication verbale. Analyse des interactions*, Paris: Hachette.
- Warchala J., 1991, *Dialog potoczny a tekst*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Warchala J., 2003, *Kategoria potoczności w języku*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Wilkoń A., 2000, *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Wołowska K., 2015, Le facteur discursif dans l'analyse sémantique de l'interprétation. – *Linguistique du discours : de l'intra- à l'interphrastique*, red. T. Muryn, S. Mejri, Frankfurt: Peter Lang, s. 205–217.
- Wołowska K., 2020, Perturbation du cadre temporel et participatif de l'interaction sur les forums de discussion en ligne, „*Roczniki Humanistyczne*”, z. 5, t. 68, s. 193–203, <https://ojs.tnku.pl/index.php/rh/article/view/12847/12663> (dostęp: 10.06.2022).
- Wyrwas K., 2004, Kilka uwag o dyskusji na forum internetowym. – *Dialog a nowe media*, red. M. Kita, J. Grzenia, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 52–72.
- Żydek-Bednarczuk U., 1994, *Struktura tekstu rozmowy potocznej*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Żydek-Bednarczuk U., 2004, Tekst w Internecie i jego wyznaczniki. – *Dialog a nowe media*, red. M. Kita, J. Grzenia, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 11–21.

Written conversation – formal and pragmatic parameters of statements on the Internet discussion fora

The aim of the article is to describe formal exponents of discourse on the Internet forum, which is an interactive discourse created in writing, and to define the specificity of this form of communication from a pragmatic perspective. The analysis of the examples taken from Polish discussion fora focuses on three main issues, i.e., the stylistic form of speech (i.e., the method of translating the oral style into a written form), the organisation of the discussion structure (the system of replies, the mode, the order of speaking), as well as the availability of relevant contextual data and contact with the interlocutor. As shown by the analysis, the above-mentioned parameters of a network discussion show significant differences as compared with those related to direct conversation, and this discrepancy generates equally important pragmatic consequences. This leads to the conclusion that the exchange of opinions

on an online forum is not only a transfer of a typical face-to-face interaction into a virtual communication space, but also is a separate form of a polylogue combining the features of an oral conversation and a written style in terms of the possibilities offered by both modes and related restrictions.

Key words: *discussion, Internet forum, formal and pragmatics parameters, spoken style, written style*